

HILLELIN SEITSEMÄN SÄÄNTÖÄ JA NIIDEN RAAMATULLINEN PERUSTA

Johanen Ben-Israel 5766 — יוחנן בן-ישראל ה'תשס"ו

Vuorilinnan Opintokeskus – <http://www.metzudah.com>
Copyright © Johanen Ben-Israel 2006

Päivitetty 05.04.2006

JOHDANTO JA TAUSTAA

“Pyri osoittautumaan Jumalan edessä koetuksen kestäväksi työntekijäksi, jonka ei tarvitsisi hävetä työtään ja joka jakaa totuuden sanaa oikein.”¹

Mitä Šaul (Paavali) tarkoittaa kehottaessaan jakamaan totuuden Sanaa ‘oikein’? Sehän tarkoittaa, että Sanaa voi jakaa myös väärin tai väärällä tavalla. Mikä sitten on Sanan oikeaa jakamista? Tässä Šaul viittaa varmasti Hillelin seitsemään sääntöön Kirjoitusten tulkinassa, koska hän itse käyttää näitä sääntöjä paljon omista kirjoituksistaan.

Voimme nähdä Raamatusta, että kaikki Hillelin säännöt ovat todella vanhoja ja niitä käytetään läpi koko Raamatun Kirjoitusten. Rabbi Hillel oli ensimmäinen, joka kiteytti ne ‘seitsemäksi säännöksi’ päivänä, jona hän voitti Baitran pojat, jotka olivat Jerusalemin arvostetuimman ješivakoulun johdossa ja jonka seurauksena Hillelistä tuli koulun johtaja Baitran poikien siirryttyä vapaaehtoisesti syrjään. Näin näiden seitsemän säännön nimeksi tuli **Hillelin seitsemän sääntöä**².

Rabbi Hillel vaikutti Jerusalemissa vähän yli 2000 vuotta sitten. Hän oli kunnioitettu Suuren neuvoston ja Sanhedrinin jäsen. Hillel nimitettiin Sanhedrinin nasiksi (päämies) hänen voitettuaan Baitran pojat väittelyssä, joka koski Pyhäkön uhrisäädöksiä, ja hänen johtamansa ješivakoulu sai nimekseen Beet Hillel. Rabbi Hillelistä tuli korkein auktoriteetti Jerusalemin ja Juudean juutalaisten, erityisesti fariseusten, keskuudessa ja jälkimaailma tuntee hänet lähimmäisen kunnioittamista ja huomioon ottamista korostavista lausahuksistaan ja rakkaudesta kaikkia ihmisiä kohtaan, josta on osoituksena lukuisia kertomuksia.

Kerrotaan, että kerran eräs pakana, joka halusi kääntyä juutalaiseksi meni ensin rabbi Šammai luo, jolla oli kilpaileva ješivakoulu Jerusalemissa, ja sanoi: “Jos pystyt kertomaan mitä Toora³ pitää sisällään sinä aikana kun seison yhdellä jalalla, niin käänny juutalaiseksi”. Kiivasluontoinen rabbi Šammai ajoi miehen ulos laskutikku kädessään. Šammai oli ammatiltaan insinööri. Sitten mies meni rabbi Hillelin luo ja esitti saman kysymyksen. Hillel käski häntä seisomaan yhdellä jalalla ja sanoi: “Älä tee lähimmäisesi mitään sellaista, mitä vihaat. Se on koko Toora, kaikki muu on kommentaaria. Mene ja tutki sitä”. Vastaus tyydytti miestä ja hänestä tuli käännyttäminen⁴. Vertaa Hillelin ‘kultaista sääntöä’ Ješuan sanoihin: “Kaikki minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää tekin samoin heille. Tämä on laki ja profeetat”⁵.

Mišnassa, Toseftassa ja Babylonialaisessa Talmudissa on paljon Hillelin lausumia viisauksia ja sanontoja, joista kuuluisimpia ovat seuraavat: “Jos en ole mitään itselleni, niin kuka on silloin jotakin minulle? Ja jos olen vain itselleni, niin kuka olen? Jos ei nyt, niin koska?” ja “Älä hajaannu yhteisöstä, äläkä luota itseesi kuolinpäivääsi saakka; äläkä tuomitse lähimmäistäsi ennen kuin olet itse samassa tilanteessa kuin hän; äläkä lausu sanaa jota ei tule kuulla, sillä lopulta se kuitenkin kuullaan”⁶.

¹ 2.Tim 2:15, Raamattu Kansalle -käännös 1999.

² Tosefta: Sanhedrin 7; Sifra: Johdanto; Avot R.N. 37, vapaa käännös englannin kielisestä jutusta.

³ Toora, Mošen kirjoitukset eli kaikki Mooseksen kirjat suomalaisessa Raamatussa; Toora on käännetty usein sanalla ‘laki’, mutta sen merkitys hepreaksi on ‘opetus’.

⁴ Talmud Bavli: Šab. 31a, vapaa käännös englannin kielisestä jutusta.

⁵ Matt 7:12, Raamattu Kansalle -käännös 1999. ⁶ Mišna: Avot 1:14 ja 2:4, vapaa käännös hepreasta.

Kerrotaan myös, että kun Hillel halusi kääntää ihmisiä noudattamaan Tooraa, hän meni aamulla Jerusalemin torille kun ihmiset riensivät töihin ja kyseli heiltä: *“Paljonko ansaitset tänään?”* Joku sanoi *“Denarin”* ja toinen *“Kaksi denaria”*, sitten Hillel tiedusteli: *“Mitä teet ansioillasi?”* Kun joku vastasi, että *“käytän sen elämiseni välttämättömiin kuluihin ja tarpeisiin”*, Hillel sanoi: *“Etkö mielummin tulisi ja tekisi Toorasta koko omaisuutesi, että voisit omistaa niin tämän maailman kuin tulevankin maailman”*⁷.

Monissa muissakin rabbi Hillelin sanonnoissa on sama henki kuin edellisissä kertomuksissa, esimerkiksi tässä kuuluisassa Mišnan katkelmassa: *“Mitä enemmän lihaa, sitä enemmän matoja; mitä enemmän omaisuutta, sitä enemmän tuskaa; mitä enemmän vaimoja, sitä enemmän noituutta; mitä enemmän palvelijattaria, sitä enemmän juonia; mitä enemmän palvelijoita, sitä enemmän varkautta; mitä enemmän Tooraa, sitä enemmän elämää; mitä enemmän ješivaa, sitä enemmän viisautta; mitä enemmän neuvoa, sitä enemmän ymmärrystä; mitä enemmän vanhurskautta, sitä enemmän rauhaa. Se joka on hankkinut hyvän nimen (maineen), on hankkinut itsensä. Se joka on hankkinut Tooran sanoja, on hankkinut elämän tulevassa maailmassa”*⁸. Rabbi Hillel kuoli ajanlaskumme ensimmäisinä vuosina, arvioissa yleensä ennen vuotta 10, perimätiedon mukaan 120 vuotiaana.

Hillelin poika, rabbi Šimon, on ilmeisesti sama mies, jonka Luukas mainitsee kun Ješua tuotiin ensimmäistä kertaa Pyhäkköön pian 33 puhdistuspäivän jälkeen⁹. Voimme päätellä tämän siitä, että Luukas kirjoitti ilmeisesti samalle Teofilokselle¹⁰, joka oli Flavius Josefuksen mukaan ylipappina, noin vuosina 37-41. Herodes nimitti Teofiloksen ylipapiksi tämän veljen Joonatanin sijaan; Josefus itsekin oli leeviläinen pappi. Samassa luvussa kerrotaan aiemmin myös Johanan Kastajan kuolemasta¹¹. Näin myös Luukas oli juutalainen – koska hän saattoi kirjoittaa korkea-arvoiselle ylipapille – samoin kuin kaikki muutkin Uuden liiton Kirjoitusten kirjoittajat.

Luukas halusi osoittaa korkea-arvoiselle ylipappi Teofilokselle, että myös farisealaisen Beet Hillelin ješivakoulun kunnioitettu johtaja, Suuren neuvoston jäsen ja Sanhedrinin nasi (päämies), oli saanut ilmoituksen Pyhän Hengen kautta itse Jumalalta Ješuan syntymästä. Luukas kirjoittaa vielä Šimonin todistuksen siitä, että tämä näki omin silmin Herran Voidellun ja profetoi hänestä¹². Kertomuksesta käy selvästi ilmi, että Šimon oli jo vanha eikä enää toiminut aktiivisesti näkyvässä roolissa, mutta hänet tunnettiin Jerusalemissa vanhurskaaksi ja Jumalaa pelkääväksi mieheksi¹³.

Hillelin pojan Šimonin pojasta, rabbi Gamlielistä, tuli isänsä ja isoisänsä jälkeen Beet Hillelin ješivakoulun johtaja. Hän oli Suuren neuvoston jäsen, tämä kerrotaan Apostolien teoissa¹⁴. Suuri neuvosto oli poliittinen ja siihen kuului 120 jäsentä, jotka olivat niin uskonsa puolesta kiivailevia fariseuksia kuin kreikkalaismielisiä maallistuneita ja liberaareja saddukeuksia¹⁵. Suuri neuvosto oli alamainen Rooman miehittäjävallalle ja käsitteli kaikkia siviilioikeuteen liittyviä asioita ja rikoksia. Rabbi Gamliel oli myös Sanhedrinin nasi (päämies), niin kuin hänen isänsä ja isoisänsäkin olivat olleet¹⁶. Sanhedriniin kuului 70 vanhinta ja nasi (päämies). Kaikki jäsenet olivat fariseuksia, toisin kuin poliittisessa Suuressa neuvostossa, johon kuului myös saddukeuksia. Sanhedrin käsitteli erilaisia oikeaan Raamatun käskyjen mukaiseen vaellukseen (halakha) liittyviä asioita. Se oli tai ainakin yritti olla poliittisesti neutraali, eikä sillä ollut Rooman valtakunnassa oikeutta tuomita kuolemaan niin kuin ei Suurellakaan neuvostolla.

Rabbi Gamliel on saattanut olla jopa paikalla Pyhäkössä yhtenä niistä Tooran opettajista, joiden kanssa Ješua jäi keskustelemaan Pesahin (pääsiäisjuhla) jälkeen noin 12 vuotiaana¹⁷. Ješua oli silloin *‘bar mitzwa’* -iässä, jolloin pojasta tulee vastuullinen omista teoistaan Tooraan nähden eikä hän enää ole kaikessa vanhempiensa määräysvallan alainen, niin kuin aiemmin lapsena¹⁸.

⁷ Avot R.N., vapaa käännös englannin kielisestä jutusta. ⁸ Mišna: Avot 2:7, vapaa käännös hepreasta.

⁹ Luuk 2:25-35, 3.Moos 12. ¹⁰ Apt 1:1. ¹¹ Josefus: Jewish Antiquities 18:5:3, englanti.

¹² Luuk 2:29-32, 34-35. ¹³ Luuk 2:26, 29, Luuk 2:25. ¹⁴ Apt 5:34. ¹⁵ Apt 23:1, 6.

¹⁶ Talmud Bavli: t.San. 2:6; b.San. 11b. ¹⁷ Luuk 2:41-50. ¹⁸ Luuk 2:48-49.

Šaul (Paavali) oli ilmeisesti Beet Hillelin ješivakoulun kasvatti. Vaikka Šaul oli syntynyt Tarsoksessa, hänet oli kasvatettu Jerusalemissa. Hänen perheensä muutti Jerusalemiin Šaulin ollessa pikkupoika ja farisealaiset vanhemmat halusivat antaa pojalleen parhaan mahdollisen juutalaisen kasvatuksen. Näin Šaul pääsi Beet Hillelin ješivakouluun rabbi Gamlielin, siis Hillelin pojan pojan, oppiin¹⁹. Šaulin opetus Uuden liiton kirjoituksissa viittaa selvästi Beet Hillelin koulukunnan käsityksiin ja Raamatun tulkinnan periaatteisiin²⁰.

Beet Hillelin (ja Šammain) ješivakoulussa opetettiin Tooran, Profeettojen ja muiden Raamatun Kirjoitusten (koko heprealainen Raamattu eli ns. 'Vanha Testamentti') lisäksi käskyihin ja säädöksiin liittyvää vaellusta (halakha), siis kuinka Tooran käskyjen ja säädösten mukaan tulee vaeltaa oikein Jumalan edessä. Uuden liiton kirjoitukset kutsuvat tätä halakhaa suomalaisissa käännöksissä joko 'isien' tai 'vanhinten perinnäissäännöksi'²¹. Šaul käyttää siitä nimitystä 'isien laki' tai heprealaisittain 'isien Toora'²², joka tarkoittaa nimenomaan Tooran käskyihin liittyvää isiltä (aiemmilta sukupolvilta) perittyä suullista halakhan tulkintaa. Tämän käskyjen tulkinnan suullisen perinteen katsotaan periytyvän jo Mošelta²³, koska monessa tilanteessa hänkin joutui kysymään Herralta kuinka jotakin käskyä sovelletaan käytännössä²⁴ ja tätä käytäntöä hän sitten opetti veljelleen Aharonille, palvelijalleen ja seuraajalleen Jehošualle sekä niille sukukuntien päämiehille, jotka tuomitsivat pienemmissä asioissa²⁵. Myöhemmin tätä suullista perinnettä alettiin kutsua Mišnaksi. Noin vuoden 200 paikkeilla rabbi Jehuda HaNasi järjesti Mišnan perinteen nykyiseen muotoonsa. Hänkin on suoraan alenevassa polvessa rabbi Hillelin jälkeläinen. Sen jälkeen koottiin Mišnan lisäykset ja toisinnot, jota kutsutaan Toseftaksi, ja lopulta kirjoitettiin näiden laajat kommentaarit 500-luvulle tultaessa: Babylonialainen Talmud ja Jerusalemilainen Talmud. Šaul ei oman todistuksensa mukaan ollut rikkonut tätä isien perinnäissääntöä eikä Tooraa vastaan²⁶.

Šaul oppi ješivakoulussaan myös Raamatun Kirjoitusten tutkimisen metodit ja säännöt, joihin hän viittaa kirjoittaessaan Timoteukselle¹. Šaul käyttää näitä **Hillelin seitsemäksi säännöksi** kutsuttuja metodeja kaikissa kirjoituksissaan todella taitavasti ja samalla tavalla kuin niitä käytetään muissa Raamatun Kirjoituksissa ja myöhemmässä rabbiinisessa kirjallisuudessa (esimerkiksi Mišna, Tosefta, kummatkin Talmudit ja Midraš-kirjallisuus).

²⁰ Apt 22:3, 23:6, 26:4. (20) Le Cornu & Shulam: Galatians Academon, Jerusalem 2005, sivu 458.

²¹ esim. Matt 15:2, Mark 7:3. ²² Apt 22:3. ²³ Mišna: Avot 1. ²⁴ esim. 4.Moos 15:32-36, 27:1-11.

²⁵ 2.Moos 18:13-27, 4.Moos 11:16-17, 5.Moos 1:9-18. ²⁶ Apt 25:8, 28:17, Fil 3:6.

Seuraavat Hillelin seitsemän sääntöä on melko suoraan vapaasti käännetty, muutamaa lisäystä lukuunottamatta, James Scott Trimmin netti-artikkelista *The Seven Rules of Hillel* (The Society for the Advancement of Nazarene Judaism, Netzari Yehudim -kotisivut), Raamatun paikat ovat suoraan hänen kirjoituksestaan eikä ole tarkistanut jaenumeroiden paikkansapitävyyttä suomalaisesta Raamatusta.

PALAUTE

Luen mielelläni arviosi kirjoituksesta. Palautteen ja Raamatun Sanalla perustellun kritiikin voit lähettää sähköpostin välityksellä. Luen kaiken palautteen ja kritiikin arvioiden ne Sanan pohjalta rukouksessa, mutta vastaan vain rakentavaan palautteeseen. Kiitos.

1. Jos vähässä niin paljossakin (pienimmästä suurimpaan)

קל וחומר

Jos joku asia pätee pienessä tai vähäisessä tapauksessa, niin se pätee paljon suuremmassa ja tärkeämmässäkin tapauksessa. Säännön käyttöön liittyy usein – muttei aina – sanonta: *“kuinka paljon enemmän...”*. Säännön käyttö alkaa jo Toorasta. Ješua käyttää tätä sääntöä paljon vertauksissaan ja opetuksessaan. Myös Šaulin (Paavali) kirjoituksissa ja esimerkiksi Heprealaiskirjeessä tätä sääntöä käytetään paljon.

Esimerkkejä: 5.Moos 31:27; 1.Sam 23:3; Sananl 11:31; Jer 12:5; Hes 15:5; Ester 9:12; Matt 6:26, 30 = Luuk 12:24; Matt 7:11 = Luuk 11:13; Matt 10:25 & Joh 15:18-20; Matt 12:11-12 & Joh 7:23; Room 5:8-10, 15, 17; Room 11:12, 24; 1.Kor 9:11-12; 1.Kor 12:22; 2.Kor 3:7-11; Fil 2:12; Filemon 1:16; Hepr 2:2-3; Hepr 9:13-14; Hepr 10:28-29; Hepr 12:9, 25

2. Yhtäläisyys samanlaisten ilmaisujen vuoksi

גזירה שוה

Kahden eri Raamatun kohdan välille tehdään yhteys samanlaisen ilmaisun tai sanonnan kautta, joissa ilmaisu liittyy eri asioihin. Näin kummatkin asiat yhdistetään ja tulkitaan samaa tarkoittaviksi ja niitä voidaan käsitellä samalla tavalla.

Esimerkiksi Tuom 13:5 *“partaveitsi älköön koskettako hänen päätänsä”* ja 1.Sam 1:11 *“eikä partavaitsi ole koskettava hänen päätänsä”*. Kun näiden paikkojen kohdalla käytetään tätä sääntöä, niin voidaan päätellä, että myös Šemuel oli nasiiri samoin kuin Šimšonkin.

Esimerkki Heprealaiskirjeestä 3:7-11 = Ps 95:8-10 verrataan 1.Moos 2:2 = Hepr 4:4 (tässä osoitetaan, että Jumalan päivä on maailmassa tuhat vuotta ja kuuden tuhannen vuoden kuluttua koittaa tuhatvuotinen sapatin lepo).

3. Rakennetaan ‘perhe’ yhdestä Kirjoituksesta

בנין אב מכתוב אחר

Yhden kirjoituksen pohjalta luodaan malli toisessa kohdassa, jota voidaan soveltaa kulloiseenkin käsiteltävänä olevaan asiaan.

Esimerkiksi: Hepr 9:11-22 ottaa sanan ‘veri’ 2.Moos 24:8:sta ja rinnastaa sen Jer 31:31-34:ään Heprealaiskirjeen jakeessa 9:20.

4. Rakennetaan ‘perhe’ kahdesta tai useammasta Kirjoituksesta

בנין אב מושגי כתובים

Tässä säännössä kahta raamatunpaikkaa verrataan keskenään ja rinnastetaan ne toisiinsa. Tätä sääntöä voi myös soveltaa jokapäiväisessä elämässä rinnastamalla jokin Raamatun periaate koskemaan ihmisten välisiä suhteita.

Esimerkiksi: 3.Moos 19:35-36 *“Älkää tehkö vääryyttä tuomitessanne älkääkä käyttäessänne pituus-, paino- tai astiamittaa. Olkoon teillä oikea vaaka, oikeat punnukset, oikea eefa-mitta ja oikea hiin-mitta. Minä olen Herra teidän Jumalanne, joka vein teidät pois Egyptin maasta”*. Sovellettaessa tätä sääntöä, voidaan todeta, että oikeiden mittojen käyttö jokapäiväisessä elämässä on myös rinnastettavissa oikeaan tuomioon niin sen aikaisessa kaupungin portissa kuin nykyaikaisessa oikeusvaltiossakin.

Heprealaiskirjeessä tätä sääntöä käytetään perustelemaan sitä kuinka paljon enkeleitä suurempi Ješua on: Ps 2:7 = Hepr 1:5; 2.Sam 7:14 = Hepr 1:5; 5.Moos 32:43 & Ps 97:7 = Hepr 1:6; Ps 104:4 = Hepr 1:7; Ps 45:7-8 = Hepr 1:8-9; Ps 102:26-28 = Hepr 1:10-12; Ps 110:1 = Hepr 1:13.

5. Yleistys ja tarkennus

כָּלֵל וּפְרָט

Tämän säännön voisi parhaiten havainnollistaa niin, että kun Raamattu puhuu esimerkiksi ihmisen luomisesta 1.Moos 1:27 vain yleisenä toteamuksena, niin tarkemmin ihmisen luominen kerrotaan 1.Moos 2:7-25. Ja esimerkiksi kun Toorassa kerrotaan mitä uhreja tulee uhrata minkäkin juhlan aikana ja milloin nämä juhlat vietetään, niin toisissa paikoissa kerrotaan kuinka nämä juhlahuorit toimitetaan ja kuinka kyseisiä juhlia vietetään.

6. Yhtäläisyys toisesta kohdasta

כִּי־צִא בּוֹא מִמְּקוֹם אֶחָד

Jotkin Raamatunpaikat ovat näennäisesti ristiriidassa, kunnes otetaan kolmas paikka, joka selvittää ristiriidan.

Esimerkiksi paikkojen 2.Sam 24:9 ja 1.Aik 21:5 välillä on ristiriita, jonka selittää kolmas paikka 1.Aik 27:1.

Roomalaiskirjeessä Šaul käyttää tätä sääntöä: *“Siinä Jumalan vanhurskaus ilmestyy uskosta uskoon, niin kuin on kirjoitettu: ‘Vanhurskas elää uskosta’”* (Room 1:17 RK* = Hab 2:4) ja *“Onhan kirjoitettu: ‘Ei ole ketään vanhurskasta, ei ainoatakaan,’* (Room 3:10 RK = Ps 14:1-3 = Ps 53:1-3; Saarn 7:20), sekä *“Hän maksaa jokaiselle hänen tekojensa mukaan”* (Room 2:6 RK = Ps 62:12; Sananl 24:12) ja *“Autuaat ne, joiden rikokset on anteeksi annettu ja joiden synnit on peitetty! Autuas se mies, jolle Herra ei lue syntiä”* (Room 4:7-8 RK = Ps 32:1-2). Šaul ratkaisee nämä näennäiset ristiriidat siteeraamalla 1.Moos 15:6 *“Ja Abram uskoi Herraan, ja Herra luki sen hänelle vanhurskaudeksi”* (Room 4:3, 22); siis usko Jumalaan luetaan vanhurskaudeksi (oikeamielisyydeksi Jumalaa kohtaan), jossa syntejä ei enää muisteta! (RK* = Raamattu Kansalle -käännös 1999)

7. Selitys laajemmasta yhteydestä

דָּבָר הַלְמוֹד מֵעֵינָיו

Koko asia- ja tekstiyhteys (eikä vain irrallista jaetta tai asiaa) pitää ottaa huomioon käsiteltävän asian oikein ymmärtämiseksi.

Esimerkiksi: *“Minä tiedän ja olen varma Herrassa Jeesuksessa, ettei mikään ole sinänsä epäpyhää. Ainoastaan sille, joka pitää jotakin epäpyhänä, se on epäpyhää”* (Room 14:14 RK). Tässä Šaul ei todellakaan väitä, etteivät Tooran säädökset saastaisista eläimistä olisi enää voimassa, vaan osoittaa Rooman pakanauskoville, että **laajemmassa yhteydessä**, koko Raamatun ilmoituksen perusteella, mikään ei ole itsestään epäpyhää, vaan vain se on saastaista, jonka Jumala on ilmoittanut olevan saastaista. Heidän tulee muistaa, että vaikka heillä on pakanoina *‘vapaus (?) syödä epäpuhdasta’*, niin se on toissijaista pelastukseen nähden kun Ješuaan uskomattomat juutalaiset seuraavat heidän vaellustaan, koska heidät on uskon kautta oksastettu Israeliin (Room 11:17). Tästä syystä pakanauskovien tulisi vaeltaa *‘sopivalla tavalla’* olematta loukkauksena juutalaisille, jotka seuraavat heidän vaellustaan. Tämä on heille ikään kuin *‘uskon koetus’*.